УДК 908+94 (477.7)

Олександр Тригуб (м. Миколаїв)

АРКАСІВСЬКА ПЕРЛИНА (сторінки історії села Стара Богданівка)*

Стаття розкриває історію села Стара Богданівка, колишнього маєтку відомої на Миколаївщині родини Аркасів. Саме у цьому селі народився відомий композитор, культурний і громадський діяч, історик Микола Аркас.

***Ключові слова**: Стара Богданівка, родина Аркасів, Микола Аркас, Миколаївщина*

На стрімкому березі над широким розливом вод Дніпро-Бузького лиману, неподалік від південної околиці Миколаєва, розташоване невелике село Стара Богданівка. Місце тут для життя зручне і придатне. Полога балка, наявність підземних вод і струмків, берег лиману. Все це, у всі часи, сприяло заселенню цих місць. У середині XVIII століття утворилося у цих місцях невелике татарське поселення з милозвучною назвою Діреклея, або Дереклея, по імені пологої балки, в якій розташоване селище. Що було названо раніше – поселення чи балка – вже відомим ніколи не буде, але коли на початку XIX століття селище змінило свою назву, то змінялася і назва балки. Походження назви Дереклея – від тат. «Дерек» – дерево, ліс і суфікса «лі», тобто «Лісисте місце», «гай». Можливо, у балці, де розташоване село, був гай [1].

29 грудня 1791 року між Російською імперією та Османською імперією був підписаний Ясський мирний договір, який завершив чергову російсько-турецьку війну 1787-1791 років. Договір закріпив за Росією все Північне Причорномор'я, включаючи Крим, підсилив її політичні позиції на Кавказі і Балканах, але найважливіше для нас – до Росії відійшли землі між Південним Бугом і Дністром, по якому було встановлено новий кордон. У результаті в розпорядженні російської влади виявилися значні земельні ресурси, якими Катерина II щедро обдаровувала як наближених, так і тих, хто відзначився у російсько-турецьких війнах.

Саме таким героєм «турецьких баталій» був дійсний статський радник обер-штер-крігскомісар Чорноморського флоту Петро Григорович Богданóвич (1763-1834). Він походив з козацької старшини, т.зв. «шляхетсько-старшинського роду» Чигиринщини, служив у Полтавському полку. Предки згодом переїхали на Полтавщину (швидше за все, після знищення Січі). Про близький зв'язок з вищою командною елітою Війська Запорізького свідчать історичні реліквії, що зберігала родина, і були складені ще І. Мазепою, І. Скоропадським, К. Розумовським. Історики вважали, що Богданóвичі під час російсько-шведської Північної війни (1700-1721 рр.), у 1709 р. не пішли з І. Мазепою, а залишилися на боці Москви.

Відзначившись у російсько-турецькій війні, Петро Богданович отримав у своє володіння в 1791 р. землі сьогоднішньої Старої Богданівки і почав заселення земель вихідцями з центральних малоросійських губерній і вільними запорізькими козаками, звільненими від військової служби.

З південної сторони Дерекліївської балки на початку XIX ст. оселилися болгари, у результаті чого ця частина села отримала місцеву назву «Болгарка». Саме тому найчисельнішими прізвищами з тих пір лишилися Жело, Христо, Ганчо, Стамови, Іванови, Мавродії та Демираки [2].

Довгий час (з кінця XVIII ст. до 1810-х років) П.Г. Богданович служив при Конторі Головного командира Чорноморського флоту радником з провіантської частини, керуючим лічильної експедиції чорноморських флотів і т.д. Був нагороджений орденами Св. Анни 2 класу і Св. Володимира 4 ступеня [3]. Похований у заснованій ним усипальниці Богданóвичів на старому цвинтарі м. Миколаєва (його усипальницю у 2011 р. виявила на миколаївському некрополі відомий краєзнавець Тетяна Губська) [4].

---

* *Стаття написана у 2012 р. у рамках оновлення проекту «Історія міст і сіл України: Миколаївська область», який реалізовує Миколаївська обласна організація Національної спілки краєзнавців України (з детальнішою історію села можна ознайомитися на сайті www.mosk.mksat.net)*

Двічі був одружений: перший раз на Парасці Петрівні Зайцевській (1769-1817 (?)), другий – на Єфросинії Іванівні Кузнєцовій (уродженій Богдановій) (1784-1862), від якої у нього було дві дочки – Любов Петрівна (у шлюбі Карабчевська) і Софія Петрівна, яка стала згодом дружиною Миколи Андрійовича Аркаса.

Микола Андрійович Аркас

Софія Петрівна Богдано́вич (Аркас)

20 серпня 1850 року відбулося весілля Миколи Андрійовича та Софії Петрівни. Весільним батьком став адмірал В.О. Корнілов, а весільною матір'ю – дружина адмірала Лазарєва Катерина Тимофіївна. Вінчались у Миколаєві, весілля святкували у Старій Богданівці.

Богданівка була приданим Софії Петрівни, але була поділена між кількома спадкоємцями Петра Григоровича Богдановича, основним з яких був старший син від першого шлюбу, Костянтин. Микола Андрійович Аркас, який мав хороший дохід від державної служби, викупив село з виплатою відповідної суми всім претендентам на спадщину. З цього приводу навіть відбувся тривалий судовий розгляд, який закінчився на користь Миколи Андрійовича у 1864 році. Після цього вся дореволюційна історія Старої Богданівки була пов'язана із сімейством Аркасів.

У середині XIX ст. Богданівка була невеличким поміщицьким поселенням, де у 1835 р. налічувалося, згідно з подушною ревізією, 299 осіб – 166 чоловіків і 133 жінки [5], а в 1859 р. тут налічувалося 62 двори, де проживала 321 особа – 172 чоловіки і 149 жінок [6]. Тобто за 25 років населення змінилося незначно.

У першій половині XIX ст., щоб відрізняти від Малої Дереклії, село перейменували у Велику Дереклію. Однак одночасно, у той же період існувала і паралельна її назва – село Богдано́вича – Богданівка (вперше назва зустрічається на карті 1810 р.). Назва *Стара* Богданівка з'явилася у документах лише у 1870-х роках, коли з'явилася Нова Богданівка.

З 1861 року Микола Аркас, за порадою лікаря, літні місяці проводив у Старій Богданівці. Займався господарством маєтку, яке приносило за тодішніми мірками непоганий прибуток,

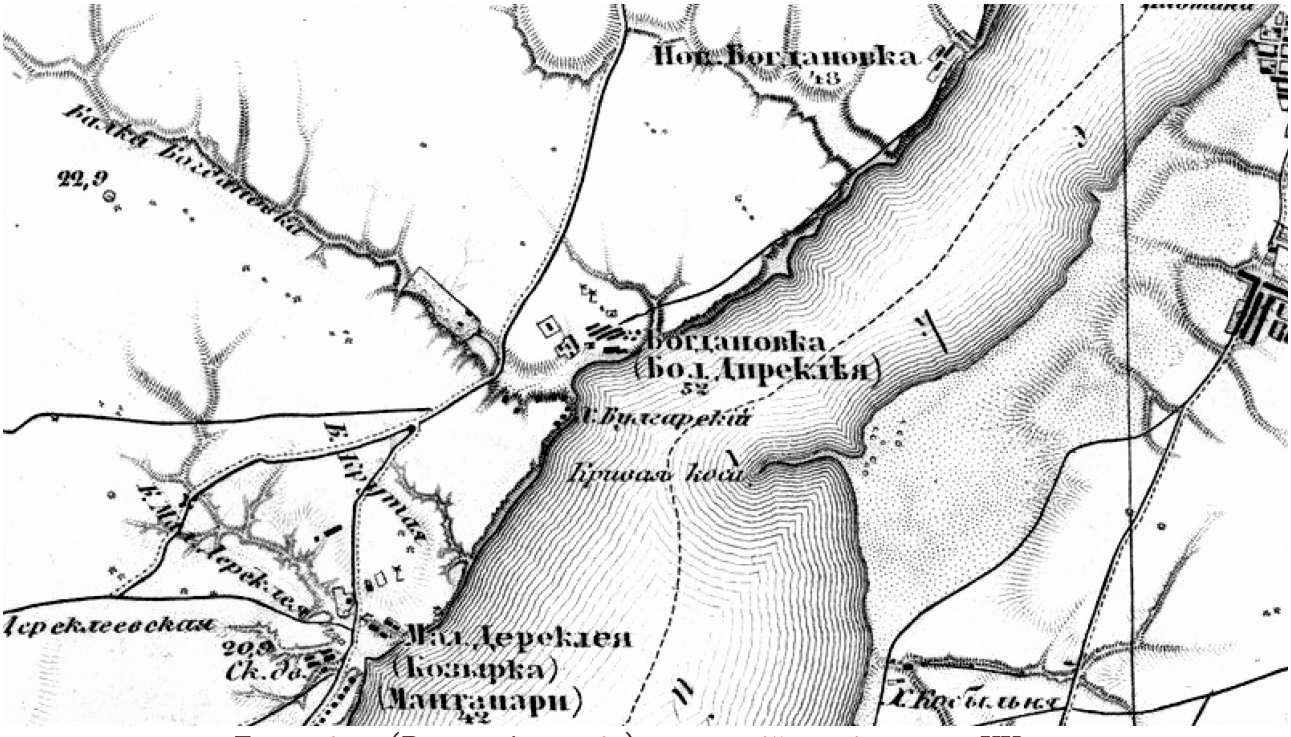

Богданівка (Велика Дереклія) на воєнній карті початку XX ст.

провів реконструкцію садиби, звів на березі Бугу вежу, з якої спостерігав за кораблями. У селі було дві криниці: «панська» для родини поміщиків й окремо – для селян. Недавно занедбану аркасівську криницю старобогданівці розчистили і реставрували: облицювали дошками, звели багатокутний дашок, нагорі якого поставили хрест, обладнали місце для відпочинку. З часів Аркаса до Великої Вітчизняної війни воду з криниць тягали верблюдами.

У 1850-х роках поміщиком було закладено Старобогданівську церкву на честь Святого Миколи – покровителя моряків і мандрівників. Він хотів, щоб його і поховали тут, навіть, за народними переказами, підготував у церкві усипальницю, але був похований у Миколаєві. Будівництво було завершене у 1860 р. і церква отримала статус молитовного будинку.

При церкві у 1864 р. було відкрито школу. У цій школі вчилися на той час переважно діти заможних селян із Старої Богданівки та навколишніх сіл. Навчання відбувалося взимку, оскільки влітку і восени доводилося працювати у господарствах своїх батьків.

Микола Андрійович налагодив і господарчі служби: майстерню, кузні, олійню, збудував млин і винний завод. Заснував кінний завод, розводив племінних коней і корів. Телиць дарував і продавав селянам. Цих корів селяни називали аркасівськими. Виростив сад і виноградник.

У 1881 р., після смерті адмірала М.А. Аркаса (1818-1881 рр.), помістя перейшло до його сина – Миколи Миколайовича (1852-1909 рр.), який залишився в історії як український культурно-освітній діяч, письменник, композитор та історик. Народився у Старій Богданівці. Отримав різносторонню освіту в Училищі правознавства у Петербурзі й Одеській гімназії. Згодом навчався на фізико-математичному факультеті Новоросійського університету в Одесі.

У вільний від служби час віддавався улюбленій справі – збиранню і запису народних мелодій і вивченню історії України. Під впливом свого вчителя Петра Ніщинського, почав самостійно оволодівати музичними знаннями, композиторськими навичками і писати музику.

Творчу спадщину композитора складають соло-співи, вокальні ансамблі та обробки народних пісень (близько 80). Найзначнішим твором Миколи Аркаса, який приніс йому визнання, стала опера «Катерина» (1890 р.) за поемою Тараса Шевченка. Цей твір став першою українською ліричною народно-побутовою оперою. «Катерина» з великим успіхом була поставлена трупою Марка Кропивницького у Москві в 1899 році, а згодом – у Мінську, Вільнюсі, Києві.

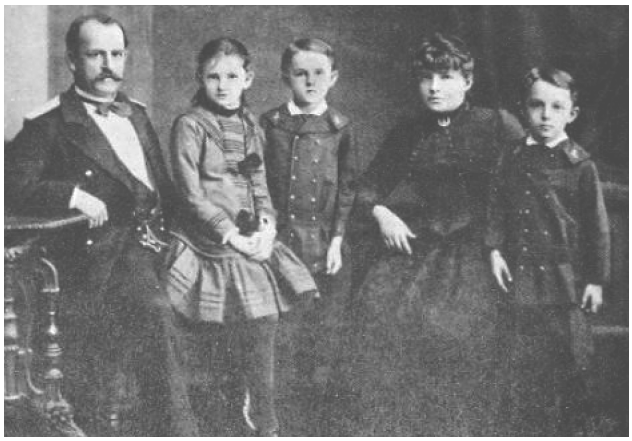

Родина М.М. Аркаса

Багато часу віддавав культурно-громадській роботі. Він став засновником і головою товариства «Просвіта» у Миколаєві, на власні кошти відкрив народну чотирирічну школу з українською мовою навчання у Старій Богданівці. Пов'язано це було з тим, що під час революції 1905-1907 років на Наддніпрянщині почали виникати організації «Просвіти». Діячі «Просвіт» виступали за впровадження української мови у народну освіту, самі робили спробу відкрити школи. Одна з перших таких шкіл на Україні з'явилася тоді, на превелику радість селян, і у Старій Богданівці. Проіснувала школа два роки (1906-1908 рр.), а потім була заборонена через доноси місцевого священика, який відмовився викладати Закон Божий українською мовою. Саме для учнів цієї школи у 1908 році М.М. Аркас і написав свою знамениту «Історію України-Русі». Микола Миколайович радів і надавав великого значення тій обставині, що хоча б 40 дітей, але вчаться рідною для них українською мовою [7].

Ось як про це пише у своїх спогадах вчитель Аркасової школи Грачов: «Негайно були привезені книжки для навчання і позашкільного читання. Ось настав день, як зібралися діти, батьки, діди й декілька жінок. Прийшов піп, помолились Богу і почалось навчання. Ви бачили коли-небудь, як малій дитини куплять гарного гостинця або червону сорочку – як вона радіє? А Микола Миколайович вдесятеро більш був радий. Він бігав, турбувався, сміявся, цілував замурзаних кавунами (діло було восени)

школярів і знову бігав, приводив свою родину; покладав надії, що ця школа буде матір'ю української школи. І дійсно, навчання пішло дуже гарно. Дітей було більше, ніж можна було прийняти. Цьому допомагало те, що Микола Миколайович ні разу не обійшовся, щоби не приголубити якогось з учнів та не прислати гостинців з міста…».

Вже через рік Микола Аркас писав в одному з листів: «Наслідки чудові: торік при тім самім вчителю діти вже на різдвяні свята пішли додому читаючи, тоді як раніше, поки затуркмачували їм голови російською грамотою, вони тільки о Великодніх святах ледве-ледве помацки могли розбиратися у книжках та й вчаться діти як свідчить вчитель, а головне батьки (які приходили дякувати мені за те, що у школі вчать рідною мовою), далеко охотніше, і легше їм…» [8].

Чимало видатних людей побували у маєтку Аркасів: прославлені адмірали В.А. Корнілов і М.П. Лазарєв, український драматург, актор, режисер М.Л. Кропивницький і багато інших.

На початку XX ст. маєток Аркасів складався з 6008 десятин землі (1899 р.). У 1896 р. у Старій Богданівці було 55 дворів, де мешкало 315 осіб (149 чоловіків та 166 жінок). У школі навчалося 25 дітей – 20 хлопчиків та 5 дівчаток [9].

У 1916 році у Старій Богданівці було 26 дворів, 54 чоловіки та 69 жінок, а на хуторі Болгарському – складовій частині сучасного села – проживали у 20 дворах 60 чоловіків і 71 жінка. У маєтку – 4 двори. Таким чином загалом у Старій Богданівці було 46 дворів, де проживало 254 особи (без мешканців маєтку) – 114 чоловіків та 140 жінок [10]. Якщо порівнювати з показниками попередніх років, наприклад 1859 р. чи 1896 р., то кількість населення постійно зменшувалася. Це було пов'язано з міграційними процесами, що відбувалися протягом другої половини XIX – початку XX ст. і були спричинені швидким розвитком капіталізму у Російській імперії. Потреба у робітниках на зростаючих підприємствах Миколаєва (особливо суднобудівна галузь) призводила до переселення збіднілих селян Старої Богданівки до Миколаєва у пошуках роботи та заробітку.

Що торкається церкви, як найвизначнішої пам'ятки Старої Богданівки, то на початку XX ст. вона користувалася досить великою популярністю й обслуговувала не лише старобогданівців, а й жителів Нової Богданівки, Малої Коренихи, хуторів Безводного, Подимово та барона Рено. У церкві служив один священик та один псаломщик, які утримувалися на кошти М.М. Аркаса (священик отримував 600 руб., псаломщик – 300 руб. на рік), а також поміщик надавав їм приміщення під житло. У 1902 р. у церкві служив Ананія Брижицький [11].

Існувала у дореволюційний час у Старій Богданівці і досить оригінальна пам'ятка морської величі Російської імперії. У 20-х роках XIX ст. за наказом Головного командира Чорноморського флоту і портів адмірала А.С. Грейга для встановлення зв'язку між двома основними базами чорноморського флоту була прокладена оптична телеграфна лінія від Миколаєва до Севастополя. Ця лінія являла собою ряд кам'яних веж, розташованих у найбільш піднесених місцях на візуальному віддаленні одна від одної. Сигнали у них передавалися за допомогою фігур, які зображувалися із трьох зчленованих між собою в ряд ціпків – двох коротких по краях і однієї довгої посередині. Кожна комбінація із цих ціпків позначала певну букву.

Парутинська башта морського оптичного телеграфу

Такий телеграф ще називався семафорним. Перша із цих веж розташовувалася на території Миколаївської астрономічної обсерваторії, а наступна – біля с. Стара Богданівка. Звідти сигнали вже по ланцюгу передавалися вежі, розташованій у с. Парутине. Парутинська й обсерваторна вежі збереглася і понині. Вони однотипні. У першій зараз музей заповідника «Ольвія», а у другій станція гідрометеоцентру.

План Богданівської башти
морського оптичного телеграфу

По них ми можемо судити про те, який був вигляд Старобогданівської вежі, яка, на жаль, не збереглася до наших днів, а була розтягнута місцевими жителями на камінь у 1990-х роках. Зараз на цьому місці є тільки пагорб і залишки фундаменту. Зображення цієї вежі є також і на картах лоцій XIX–XX ст. [12].

Імперіалістична війна принесла жителям села голод, смерть, каліцтва. Лише протягом 1916 року на війні загинуло більше десятка чоловік. Чимало з них позалишали по шестеро-семеро дітей-сиріт. Зростала дорожнеча на предмети першої необхідності. А поміщики і куркулі збагачувалися, збуваючи для потреб фронту хліб, фураж, худобу за високі ціни. Все це не могло не викликати загального невдоволення та сприяло поширенню революційних настроїв.

Весною 1917 р. селяни створили земельний комітет, який весною та влітку 1917 року розподілив орні землі, сіножаті і пасовища поміщика, а також конфіскував насіннєвий матеріал. Але місцеві представники Тимчасового уряду всіляко протидіяли цим заходам.

Наприкінці січня 1918 року у Старій Богданівці було встановлено радянську владу, представники якої наділили землею селян, бідняків забезпечили худобою, реманентом, допомагали їм готуватися до весняної сівби. Але у березні село окупували австро-німецькі війська. Вони примусили населення повернути землю і майно колишнім володарям. Натомість вже восени війська німецьких окупантів змушені були залишити Україну.

З кінця серпня 1919 по лютий 1920 року в селі «хазяйнували» денікінці. Селян знову примусили повернути майно, сплатити колишнім землевласникам вартість знятого влітку з їх землі врожаю. Визволяли Стару Богданівку бійці 41-ї Радянської дивізії 122-ї стрілецької бригади під командуванням Ж.Ф. Зонберга. Сільський і волосний ревкоми здійснили низку заходів для зміцнення радянської влади на селі, виконання продрозверстки, організували допомогу армії і сім'ям червоноармійців [13].

Навесні 1920 р. у Старій Богданівці почалося становлення радянської влади, яка вже у 1923 р. організувала у селі колгосп імені Комінтерна, який об'єднав 92 селянських господарства, у кількості 327 чоловік. У 1930 р. 55 дворів селянських господарств у кількості 194 селян увійшли до складу іншого колгоспу – імені газети «Правда».

У 1931-1932 рр. під час організаційно-господарського зміцнення колгоспів, робітники сусіднього «Радсаду» надавали допомогу сусіднім господарствам, у тому числі й Старобогданівській комуні імені Комінтерна. Так, у червні 1931 р. після закінчення своїх жнив, завдяки умілому використанню робочої сили, розгорнутому змаганню ударників, перевиконанню норм виробітку, польова бригада радгоспу у складі 25 осіб надала допомогу старобогданівцям у збиранні городини, бавовни та проведенні осінньої сівби. Так, допомога сусідів, сприяла зміцненню та зростанню колективних господарств у Старій Богданівці. У результаті обидва колективні господарства до кінця 1930-х років стали одними з найкращих у Варварівському районі [14].

З побудовою радянського ладу активно розвивалася шкільна освіта на селі. У Старій Богданівні, при клубі було організовано пункт «лікнеп», куди після тяжкої праці йшли дорослі, щоб навчитися читати і писати. Навчання грамоті здійснювалось безкоштовно. Школу разом із державними органами підтримували батьки учнів. Вони брали участь у ремонті шкільного приміщення (колишнього маєтку Аркасів), виготовляли інвентар.

З появою у 1927 році на селі комуни, була побудована нова школа. Розпочався всенародний

похід на всеобуч. До 1928-29 навчального року зросла чисельність учнів у школі, хоча ще не всі діти шкільного віку були охоплені навчанням.

До 1932 року завершився перехід до загальної обов'язкової початкової освіти. Отже, були створені передумови для здійснення загальної семирічної освіти на селі. У 1933-34 навчальному році за партами сільської школи зменшилась кількість учнів. Це зумовлювалось масовим виселенням сімей куркулів за межі України та важким матеріальним становищем тих, хто залишився в селі. У цьому ж році в селі був відкритий інтернат для 10-ти безпритульних дітей [15].

У роки Великої Вітчизняної війни старобогданівці, як і всі радянські люди, зазнали тяжких випробувань. Багато місцевих мешканців з перших днів війни пішли на фронт захищати Вітчизну. Не дивлячись на самовідданий захист протягом липня-серпня 1941 р. Очаківського плацдарму силами 51 Перекопської стрілецької дивізії під командуванням генерал-майора П.Г. Цирюльнікова, підрозділи РСЧА змушені були відступити і 20 серпня 1941 року село окупували німецько-румунські війська. Територія Старої Богданівки попала до Очаківського повіту окупаційної зони «Трансністрія», що управлялася румунською королівською владою.

Хоча румунський окупаційний режим був більш лояльним порівняно з німецьким, але все ж місцеві жителі зазнавали різних утисків. Наприклад усіх мешканців примусово залучали до праці, за яку не платили. Всю продукцію, яку збирали в общині (румунський колгосп), вивозили до Румунії чи передавали окупаційним властям. Незгодних з внутрішніми порядками розстрілювали, ув'язнювали чи відправляли на роботи до Німеччини та Румунії.

Натомість були у селян і невеликі радощі. Так у 1942 р. були відновлені служби у закритому у 1930-х роках храмі, який не було зруйновано завдяки тодішньому голові Старобогданівського колгоспу Івану Григоровичу Жело (1895-1995). До речі храм у 1920-30-х роках переживав не кращі часи: у 1922 р. усі цінності, які залишилися після пограбувань панського маєтку та церкви, були вилучені (загалом із Свято-Миколаївського храму було взято всього 4 фунти 90 золотників цінних металів) [16]. Надалі храм утримався лише завдяки тому, що його священик перейшов до так званої Синодальної (обновленської) церкви, яка відкололася від патріаршої і мала підтримку радянської влади. Незважаючи на це, під час масового гоніння на Церкву у 1930-х рр. священика було репресовано, а церкву закрито… [17].

Під час війни службу вів румунський священик, а з 1944 р. ієрей Алексій Хрустальов, який помер разом з дружиною у 1947 р. і був похований поблизу церкви.

У роки війни на всіх фронтах, у партизанських загонах воювали старобогданівці, проявляючи мужність, стійкість та відвагу. З почуттям глибокої поваги вшановують ветеранів війни І.І. Датія, О.О. Дубинку, В.І. Жело, Г.І. Кузьменка, В.П. Танасенка, спогади яких увійшли до книги «Жива пам'ять». У селі є пам'ятник воїнам Великої Вітчизняної війни – куточок святої для всіх старобогданівців землі. 29 березня 1944 р. Стара Богданівка була звільнена від окупантів, що поклало початок мирної відбудови зруйнованого господарства, яке розпочалося вже навесні того ж року.

На місці добре налагодженого господарства залишилися незорані землі. Бур'яни глушили поля та виноградники. Було знищено весь сільгоспінвентар, тваринницькі ферми, фашисти вивезли велику рогату худобу, овець. Відбудова колгоспів вимагала сильних робочих рук, але в умовах військового часу весь тягар ліг на плечі жінок, дітей, людей похилого віку, і вони з честю долали труднощі відбудови 1944-1945 рр., здійснивши першу посівну та відновивши колгоспне господарство.

У 1951 р. обидва колгоспи села об'єдналися в один (імені газети «Правда»). Розвивалося тваринництво, були розширені площі садів і виноградників.

У квітні 1957 року колгосп увійшов до радгоспу «Іскра», а село стало відділком. Тут були розташовані корівники на 450 голів ВРХ, приміщення для телят, качатники (вирощувалось до 20 тисяч качок щорічно), пташник, свинарник на 200 голів, механізований кормоцех.

У 1978 році на базі Кіровського та Старобогданівського відділків організовано новий птахорадгосп «Зарічний», директорами якого у різні роки були Я.Я. Сухін, В.В. Антоненко, М.М. Заболотний. У радгоспі працювали птахоцех, інкубатор, молочнотоварні ферми, будівельний цех, зернотік, млин, пекарня, олійня,

автопарк, автозаправка, дві майстерні, цехи з вирощування нутрій та грибів. Та головною галуззю залишалося землеробство та птахівництво. Господарство було досить прибутковим, утримувало в Старій Богданівці та Кіровому початкові школи, допомагало утримувати Старобогданівський сільський клуб тощо.

Протягом 1950-1970-х років Стара Богданівка входила до сільської ради с. Радсад і відповідно тісно була пов'язана з господарством та адміністрацією Радсадівського радгоспу. Діти їздили до радсадівської восьмирічки (з 1972 р. – середньої) школи, брали участь у загальних культурних заходах, отримували допомогу від провідного виноробного підприємства.

У 1982 р. с. Кірове та с. Стара Богданівка були виділені в окрему сільську територіальну одиницю з центром у селищі Кірове. Протягом останніх 30 років її очолювали Т.І. Горецька, Л.Д. Орлова, І.І. Яцьків, А. Антонюк [18].

У 1989 р. Старобогданівська та Кіровська початкові школи були реорганізовані у Кіровську неповну середню школу з 1 вересня 1989 року.

У 1990 р. починаються численні реорганізації провідних господарств Миколаївщини. В умовах самостійного розвитку України українське село переживало складні часи. Птахорадгосп «Зарічний», як і багато колективних господарств країни, розпався на низку господарств, головним з яких стало Відкрите акціонерне товариство «Заріччя», яке остаточно оформилося у грудні 1996 р. і стало спадкоємцем птахорадгоспу.

Лібералізація цін на початку 1992 р. миттєво розорила рентабельні раніше сільгосподарства. Втрата економічних зв'язків з Росією й іншими колишніми союзними республіками, привела до гострої паливно-енергетичної кризи у сільському господарстві. Уперше після важких післявоєнних років залишилася неопрацьована частина орних земель, значно скоротилося поголів'я худоби, впало виробництво всіх видів с/г продукції.

З 1992 року директором птахорадгоспу працював М.М. Заболотний, який після реорганізації 1996 року став головою ради акціонерів ВАТ «Заріччя». Усі його спроби врятувати господарство були безуспішними і вже у 1998 р. арбітражний суд Миколаївської області порушив справу про банкрутство господарства і в 2003 р. його було визнано банкрутом.

У зв'язку з банкрутством ВАТ «Зарічний», жителі Старої Богданівки втратили постійні робочі місця, осиротів дитячий садок, зруйновано сільський клуб, тільки зараз починає відновлюватися бібліотека.

За даними перепису 2001 р. у Старій Богданівці мешкало 554 жителя, кількість яких на сьогодні стала ще меншою (у 2009 р. – 545 мешканців). Отже населення селища поступово зменшується, що викликає звісно ж занепокоєння, оскільки з такими темпами через декілька десятків років старовинне село може зникнути з карти області.

Натомість відбулися певні і позитивні зрушення у житті старобогданівців. Так, наприклад,

Свято-Миколаївський храм. 2012 р.

Вручення подарунку – корабельної ринди. 2010 р.

відбувається поступова газифікація села, з'явився шкільний автобус, який доставляє дітей до Кіровської середньої школи, де працюють спортивні, творчі та предметні гуртки.

З початку 1990-х років почала потроху відроджуватися Свято-Миколаївська церква. Завдяки прихожанам (церкву відвідують не лише старобогданівці, а й мешканці Миколаєва та навколишніх сіл) та активності священників, серед яких необхідно згадати о. Михайла, о. Андрія, о. Дмитрія, було оновлено храм. З 1991 р. діє бібліотека християнської літератури, а з 1992 р. працює недільна школа для дітей.

У 2010 р. церква відзначила свій 150-річний ювілей, у зв'язку з чим була проведена святкова літургія на чолі з митрополитом Миколаївським та Вознесенським Питиримом, який також подарував храмові ікону Святого Миколая, а Голова Миколаївської обласної організації товариства греків «Нова Еллада» Олександр Моспаненко зробив символічний подарунок – корабельну ринду, у пам'ять про аркасівську родину моряків [19].

Отже миколаївська земля шанує славетний аркасівський рід і пам'ятає про Аркасівську перлину – старовинне село Стара Богданівка.

Джерела та література

1. Крючков Ю.С. История улиц Николаева. – Николаев: Возможности Киммерии, 1997. – С.118-119.

2. Миколаївський район. Сторінки історії. – М.: Вид-во Ірини Гудим, 2005. – С.54.

3. Адрес-календари Херсонской губернии на… 1806, 1807, 1809, 1811, 1813 годы.

4. Христова Н. Первый субботник на некрополе // Вечерний Николаев. – 2012. – 31 марта.

5. Оранский Д., Крищенко С. Старая Богдановка: история и современность [Электронный ресурс] // Николаевский Базар. – Режим доступа: http://bazar.nikolaev.ua

6. Херсонская губерния. Список населенных мест по сведениям 1859 года. – СПБ, 1868. – С.137.

7. Шкварець В.П. Микола Миколайович Аркас: Життя, творчість, діяльність. – Миколаїв, Одеса, 2002.

8. Історія Кіровської школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kirove.edukit.mk.ua

9. Список населенных мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом поселении / Сост. В. Гошкевич. – Херсон: Тип. губ. правл., 1896. – С.319.

10. Миколаївський район… – С.55.

11. Миляновский Ф., прот. Памятная книжка для духовенства Херсонской епархии. – Одесса, 1902. – С.164.

12. Оранский Д., Крищенко С. Вказ. праця.

13. Історія міст і сіл Української РСР. Миколаївська область. – К.: УРЕ, 1971. – С.619-621,

14. Миколаївський район… – С.55-56.

15. Історія Кіровської школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kirove.edukit.mk.ua

16. Державний архів Миколаївської області (ДАМО), Р-156, оп.1, спр.670, арк.42-зв.

17. ДАМО, Р-118, оп.1, спр.299, арк.14; ф.Р-156, оп.1, спр.109, арк.265.

18. Миколаївський район… – С.54-56.

19. Юбилей Аркасовской жемчужины // Южная правда. – 2010. – 22 мая (№54).

Александр Тригуб

Аркасовская жемчужина (страницы истории села Старая Богдановка)

Статья раскрывает историю села Старая Богдановка, бывшего имения известной на Николаевщине семьи Аркасов. Именно в этом селе родился известный композитор, культурный и общественный деятель, историк Николай Аркас.

***Ключевые слова**: Старая Богдановка, семья Аркасов, Николай Аркас, Николаевщина*

Olexander Trygub

Arkasivs'ka Pearl (page history of the village Stara Bogdanivka)

The article reveals the history of the village of Stara Bogdanivka, the former estate of the famous family of Arcas in Mykolayiv. It was in this village was born the famous composer, cultural and social activist, historian Mykola Arkas.

***Key words**: Stara Bogdanivka, family of Arkas, Mykola Arkas, Mykolayiv region*